

Informe executiu del projecte
*L'absentisme en els graus de ciències
socials. Necessitat d'anàlisi i reflexió de les
causes*

Projecte REDICE16
Universitat de Barcelona

Juny 2018

L'ABSENTISME: UN FENOMEN QUE PAGA LA PENA ANALITZAR

En els últims anys l'estudi de l'absentisme universitari ha esdevingut un tema d'especial interès com a conseqüència de l'entrada en vigor de l'espai europeu d'educació superior (EEES) i de la forma d'aprendre que es vol promoure des d'una universitat presencial com la UB, sense renunciar a qualsevol eina docent que faciliti el treball autònom de les matèries ni la seva assimilació.

L'absentisme no es pot considerar un fenomen neutre perquè contradiu les premisses bàsiques d'aquest model pel que fa al paper dels estudiants, com ara l'aprenentatge autònom, el compromís i la responsabilitat en la gestió del seu procés d'aprenentatge, entre d'altres. Tant l'absentisme voluntari com l'involuntari són una deficiència de l'educació superior, ja que implica el malbaratament de recursos escassos que poden ser molt útils per a l'adequada capacitat dels estudiants, i també perquè l'ensenyament en competències requereix la presència de l'estudiant. Algunes de les preguntes que es plantegen són, entre d'altres: No s'ensenyava bé a classe? No hi donen valor? Hi ha molts estudiants repetidors i creuen que ja coneixen el tema?

Durant el curs 2008-2009, la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales va fer una primera aproximació a 12 motius de l'absentisme dels estudiants. Si hi esteu interessats, podeu consultar l'informe a <https://wp.me/p90jWm-bA>.

L'estudi actual va néixer amb l'objectiu de fer un pas més en aquest sentit, i analitzar les raons d'aquest fenomen, proposant un conjunt d'estratègies educatives per resoldre l'absentisme a les aules universitàries d'acord amb cada causa.

Com afirmen alguns autors (Burd i Hodgson, 2006; Halpern, 2007; Marburguer, 2001; Paisey i Paisey, 2004), l'assistència a classe no garanteix el coneixement, però s'observa una relació directa i positiva entre l'assistència i l'èxit en la superació de l'assignatura. En concret, per a aquest treball que presentem s'ha tingut en compte el punt de vista de l'estudiant, i s'han analitzat les variables que més condicionen l'absentisme a les aules universitàries

dels graus de ciències socials de la Universitat de Barcelona.

En el proper congrés CIDUI 2018 es presentaran alguns resultats més detallats en dues comunicacions, i si alguna persona vol rebre un informe més complet ens el pot demanar i li enviarem per correu electrònic.

DADES I QÜESTIONARI

Per tal d'analitzar tant la percepció dels estudiants com la percepció dels professors sobre aquest fenomen, s'ha adaptat i utilitzat un qüestionari existent (Triadó, Aparicio, Guàrdia, Però i Jaría, 2013). Les dades es van recollir durant la primavera de 2017. Es van seleccionar diferents assignatures impartides a cada facultat. Es va utilitzar el mateix qüestionari per a totes dues poblacions, estudiants i professorat, compost de 19 elements — utilitzant una escala Likert que varia des de l'1 (totalment en desacord) fins al 4 (totalment d'acord)— i 5 elements sociodemogràfics.

Per estudiar les raons per les quals els estudiants són absentistes, el qüestionari es va repartir entre els estudiants que assistien a classe, i se'ls preguntava «per quins motius creien que els seus companys de classe no assistien a classe». D'aquesta manera, es va intentar recollir la informació sobre cada subjecte de manera veraç, eliminant la por de respondre en primera persona i recollint indirectament els motius, ja que molts estudiants han viscut el fenomen de l'absentisme en alguna assignatura al llarg de la seva vida, i hi incorporen el seu punt de vista.

En canvi, al professorat se li va preguntar directament per què creien que els estudiants no assistien a altres assignatures, per intentar eliminar també l'efecte de resposta en primera persona o sobre els seus estudiants i la seva assignatura.

La mostra d'estudiants és de 3.168, pertanyents als graus d'Administració i Direcció d'Empreses, Economia, Dret, Relacions Laborals, Psicologia, Sociologia, Ciències del Mar, Enginyeria Geològica i Geologia de la Universitat de Barcelona.¹ Pel que fa a la mostra dels professors, es van rebre 498 respostes vàlides (taula 1).

¹ Aquest projecte es va començar amb l'anàlisi dels graus de ciències socials, però durant el desenvolupament, els caps d'estudis de la Facultat de Ciències de la Terra ens va contactar perquè els incloguéssim dins l'anàlisi.

Taula 1. Perfil sociodemogràfic d'estudiants i professors

		Estudiants	Professorat
Per sexe	Home	50,1%	56,2%
	Dona	49,9%	43,8%
Per any	1r curs	34,9%	36,5%
	2n curs	26,3%	28,6%
	3r curs	19,9%	22,3%
	4t curs	18,9%	12,6%
Per torn	Matí	76,0%	
	Tarda	24,0%	
Per grau	ADE	33,2%	33,3%
	Economia	22,9%	14,5%
	Sociologia	3,9%	1,7%
	Dret	19,2%	21,9%
	Relacions Laborals	5,4%	7,1%
	Psicologia	7,0%	7,7%
	Ciències del Mar	3,5%	2,6%
	Enginyeria	0,8%	1,1%
	Geològica		
	Geologia	4,1%	10,0%

RAONS DE L'ABSENTISME SEGONS ELS ESTUDIANTS

Els resultats que s'exposen a continuació presenten l'opinió dels estudiants sobre les raons de «per què els seus companys no assisteixen a classe», amb les consideracions que hem apuntat en l'apartat anterior. Cal destacar que gairebé tots els motius presenten mitjanes elevades, que estan per sobre del 2 (bastant d'acord).

El primer motiu pel qual els estudiants creuen que els seus companys no assisteixen a classe és «a causa de la forma d'explicar del professor, les classes són pesades i/o avorrides», que assoleix una mitjana de 3,15 sobre 4. En aquest sentit, els alumnes de quart curs són els que valoren en major mesura aquest ítem. Seguidament, amb una puntuació de 2,89 i 2,78 sobre 4 punts, «a causa de la matèria, les classes es fan pesades i/o avorrides» i «el professor no obliga a anar a classe».

Per interpretar millor les dades aportades s'ha utilitzat la tècnica estadística de l'anàlisi factorial per determinar els components principals en el col·lectiu d'estudiants. S'han pogut identificar cinc factors que poden explicar les causes de l'absentisme a les aules.

El primer factor agrupa els elements relacionats

amb el **perfil dels alumnes**, com ara que «simultaniegen estudis», «solapament d'horaris amb altres assignatures» i «perquè treballen i no poden assistir a classe», entre d'altres.

El segon factor es refereix als ítems relacionats amb la manera **com superar l'assignatura** (avaluació): «és més útil estudiar a la biblioteca o a casa que assistir a les classes», «anar a classe no serveix per aprovar» i «per aprovar, és millor anar a acadèmies».

El tercer factor conté dos elements relacionats amb les **característiques de l'assignatura**: «el professor no obliga a assistir a classe» i «ja tenen bons apunts i no cal anar a classe».

El quart factor també conté dos elements relacionats amb el **contingut de l'assignatura**, com ara «el contingut és senzill» i «el professor proporciona suficient material i no és necessari assistir a classe (llibre, intranet, etc.)».

L'últim factor agrupa elements relacionats amb la **metodologia docent**: «a causa de la forma d'explicar del professor, les classes són pesades i/o avorrides» i «el contingut no és interessant».

RAONS DE L'ABSENTISME SEGONS EL PROFESSORAT

En estudiar les opinions dels professors de la Universitat de Barcelona sobre les raons de per què els estudiants no assisteixen a classe s'observa que gairebé tots els motius presenten mitjanes elevades, que estan per sobre del 2 (bastant d'acord).

Dels motius que manifesten en destaquem tres. El primer motiu pel qual els professors creuen que els estudiants no assisteixen a classe és que «el professor no obliga a anar a classe», que aconsegueix una mitjana de 2,83 sobre 4. El segon, amb una puntuació de 2,72 i 2,76 sobre 4 punts, que «ja tenen bons apunts i no cal anar a classe» i, per acabar, creuen que «el professor proporciona material suficient i no és necessari assistir a classe».

Els professors que porten menys de 5 anys impartint docència creuen que els estudiants no assisteixen a classe perquè «el professor no els obliga a anar a classe», amb una mitjana de 3,09 sobre 4; en canvi, són els professors associats els que més creuen

en aquesta afirmació, amb una mitjana de 3 punts. Pel que fa a l'anàlisi factorial de la percepció dels professors, se n'han extret quatre factors.

El primer factor que explica les raons d'absentisme segons les percepcions dels professors consisteix en continguts, materials i en la **no obligació d'assistir** a les classes.

El segon factor agrupa els elements relacionats amb el **disseny del perfil dels alumnes**, com ara que «simultaniegen estudis», «perquè s'han matriculat de massa crèdits», «solapament d'horaris amb altres assignatures», «viuen lluny i no venen a classe» i «perquè treballen i no poden assistir a classe».

El tercer factor està relacionat amb la **metodologia docent dels professors**, ja que els elements que pertanyen a aquest àmbit són: «a causa de la matèria, les classes es fan pesades i/o avorrides», «el contingut no interessa» i «el professor proporciona material suficient i no és necessari assistir a classe».

L'últim factor es refereix als ítems relacionats amb les **característiques d'avaluació** o com superar l'assignatura, segons els elements agrupats: «avaluació única», «repeteixen assignatura i no cal anar a classe» i «per aprovar, és millor anar a acadèmies».

COMPARACIONS ENTRE LA PERCEPCIÓ DE PROFESSORAT I ESTUDIANTS

Mitjançant una anàlisi de diferència de mitjanes, es poden entendre millor les raons per les quals els estudiants i els professors pensen que els estudiants absents no assisteixen a classe. Els resultats mostren que tant els **estudiants com els professors coincideixen** en la mateixa opinió en només 3 dels 18 ítems analitzats: «el professor no obliga a anar a classe», «simultaniegen estudis» i «perquè treballen i no poden assistir a classe». Per a la resta d'elements, les percepcions d'ambdós grups són diferents, però en tots dos casos, els motius principals per l'absentisme són externs a cada grup.

Pel que fa a les diferències significatives, els estudiants ponderen més els motius d'absentisme següents: «a causa de la forma d'explicar del professor, les classes són pesades i/o avorrides», «el

contingut no interessa» i «el professor dicta apunts o llegeix transparències».

Per als professors, en canvi, tenen més pes els motius següents: «el professor no obliga a anar a classe», «s'han matriculat de massa crèdits», «ja tenen bons apunts i no cal anar a classe» i «el professor proporciona material suficient i no és necessari assistir a classe (llibre, intranet, etc.)».

Així, tant per als estudiants com per als professors, aspectes relacionats amb la **metodologia docent** i el **material i recursos de suport** podrien ajudar a explicar l'absentisme. Així mateix, s'han destacat aspectes relacionats amb la decisió dels estudiants sobre els seus **perfils**, com ara el **tipus d'avaluació** o de quants crèdits s'han matriculat.

ANÀLISI QUALITATIVA DEL QÜESTIONARI DELS ESTUDIANTS

Finalment, cal destacar l'anàlisi qualitativa del qüestionari. Les dades qualitatives que s'han recollit presenten vuit raons d'absentisme dels estudiants, que són:

(1) Avaluació; (2) Metodologia docent; (3) Professorat; (4) Motivació dels estudiants, la titulació, canviaran de carrera professional, no s'han adaptat o no els agrada el clima de l'aula; (5) Planificació dels estudiants; (6) Característiques dels estudiants; (7) Organització docent del professorat; (8) Infraestructura o logística.

PROPOSTES I RECOMANACIONS

Els resultats d'aquest estudi suggereixen que l'absentisme universitari és un fenomen que existeix a les aules de la Universitat, independentment del grau analitzat, i que es tracta d'un fenomen extensiu a totes les aules universitàries.

Els estudiants i els professors pensen que són importants les mateixes raons d'absentisme, però els donen un pes diferent d'importància. Tenint en compte això, tots dos col·lectius consideren que la metodologia docent és un motiu important, però també ho és la manera com els estudiants dissenyen el seu perfil, com ara el tipus d'avaluació que trien o si treballen o estudien un altre títol simultàniament. Per tant, es podria afirmar que els estudiants i els

professors estan d'acord en les raons de l'absentisme, però quan n'han d'acceptar la responsabilitat, la percepció és diferent. En altres paraules, els estudiants perceben que els professors han d'ensenyar i preparar millor les assignatures; mentre que els professors pensen que els estudiants han de dissenyar i millorar els seus perfils.

Aquests resultats mostren que els motius d'absentisme relacionats amb les característiques de l'assignatura es perceben de forma diferent entre estudiants i professors. D'una banda, els professors consideren els materials, el contingut i la manera d'estudiar-lo en el mateix factor, i l'avaluació o com superar l'assignatura en un altre. D'altra banda, els estudiants agrupen els mateixos elements en quatre factors diferents. Per tant, això podria significar que la percepció d'una característica de l'assignatura és diferent segons el punt de vista. Mentre que els professors consideren les característiques de l'assignatura com un tot en general, els estudiants consideren que són diferents. No obstant això, els estudiants i els professors identifiquen dos factors de manera similar. El primer està relacionat amb el perfil dels estudiants i el segon, amb la metodologia docent. En tots dos casos, gairebé tots els elements agrupats són els mateixos.

Un altre aspecte d'aquests resultats és que els dos grups són conscients de les seves responsabilitats en aquest fenomen. Els estudiants saben que la forma en què organitzen i dissenyen el seu perfil pot contribuir a l'absentisme. Però, al mateix temps, els professors saben que el contingut, la forma d'ensenyar i els materials, entre altres motius, també poden reduir l'absentisme. La identificació de motius, responsabilitats i consciència dels dos col·lectius són les principals aportacions d'aquest article.

Per a informacions més detallades us podeu adreçar al Grup consolidat d'Innovació Docent en Organització d'Empreses (GIDOE)
<http://www.ub.edu/gidoe>

Codi de registre: 1806067323422

Data de registre: Jun 6, 2018 5:30 PM UTC

Els autors d'aquest informe són: Xavier M. Triadó (IP), Joan Guàrdia, Pilar Aparicio; Amal Elasri, Mercè Bernardo, Irene Maestro, Pilar Presas. Max Turull i Berta Roca